

TEACH

Harmonization of Preschool Teacher
Education Curricula in Serbia

Okvir za usaglašavanje

kurikuluma studijskih programa

za obrazovanje

strukovnih vaspitača

u Srbiji

Vršac, februar 2015.

Tempus

Sadržaj

Uvod	str. 5
Polazne osnove definisanja okvira za usaglašavanje kurikuluma	str. 6
Proces definisanja okvira za usaglašavanje kurikuluma	str. 7
Elementi okvira za usaglašavanje kurikuluma	str. 11
Strukturni i kvantitativni elementi kurikuluma	str. 12
Lista očekivanih generičkih kompetencija	str.13
Predstojeći koraci u procesu usaglašavanja kurikuluma	str. 18
O projektu	str. 19
Sastav timova	str. 20

Ovaj dokument nastao je u okviru projekta TEACH koji sprovodi konzorcijum 8 institucija iz Srbije, Velike Britanije, Slovenije i Mađarske a finarira Evropska komisija kroz TEMPUS. Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost njegovih autora i ne odražava nužno stavove donatora.

Ovaj dokument primarno je namenjen visokim školama za obrazovane vaspitača iz Novog Sada, Vršca, Kruševca i Sremske Mitrovice koje su usvojile u januaru 2015. godine okvir za usaglašavanje kurikuluma studijskih programa za obrazovanje vaspitača.

Izrada ovog dokumenta, deo je prve faze usaglašavanja kurikuluma studijskih programa i preduslov za otpočinjanje druge faze u kojoj će stručni timovi 4 visoke škole pripremiti školske planove usaglašavanja koji se moraju uklopiti u vrednosti i opsege iznete u ovom dokumentu. Nakon usvajanja individualnih školskih planova od strane školskih veća, i njihovih sprovođenja, škole će pokrenuti postupak akreditacije izmenjenih studijskih programa. Dobijanjem uverenja o akreditaciji okončaće se proces usaglašavanja studijskih programa za obrazovanje strukovnih vaspitača.

Dva glavna cilja čijem ostvarenju doprinosi proces usaglašavanja kurikuluma jesu:

- a) da se kurikulimi za obrazovanje vaspitača ujednače i smanje postojeće razlike, naročito u stečenim kompetencijama svršenih studenata, i time omogući horizontalna i vertikalna mobilnost studenata,
- b) kao i da se modernizuju i približe standardima obrazovanja vaspitača u Evropi.

Okvir je na osnovu prethodno usvojene metodologije razvijan u periodu od marta 2014. godine do januara 2015. godine kroz niz aktivnosti uključujući i uporednu analizu sličnosti i razlika 4 studijska programa, četiri međunarodne radionice od kojih je jedna održana u Mančesteru, te strukovnu konferenciju sa studentima, roditeljima, vaspitačima i poslodavcima u okviru koje je organizovano niz paralelnih radionica.

Ova aktivnost, realizuje se u okviru prvog radnog paketa projekta [Harmonization of Preschool Teacher Training Education in Serbia \(TEACH\)](#), koji se bavi usaglašavanjem kurikuluma studijskih programa za obrazovanje strukovnih vaspitača na 4 visoke škole u Srbiji.

Projekat TEACH sprovode visoke škole za obrazovanje vaspitača iz Vršca, Novog Sada, Sremske Mitrovice i Kruševca zajedno sa Metropolitan Univerzitetom iz Mančestera, Univerzitetom u Mariboru, Visokom školom za vaspitače iz Baje i Zapadnobalkanskim institutom WEBIN iz Beograda, a uz finansijsku podršku Evropske komisije kroz TEMPUS program.

Polazne osnove definisanja okvira za usaglašavanje kurikuluma

Polazne informacije o sličnostima i razlikama u studijskim programima za obrazovanje vaspitača na 4 visoke škole strukovnih studija ponudila je publikacija *Uporedna analiza studijskih programa za obrazovanje vaspitača*, koja je kreirana o okviru ovog projekta, kao i drugi materijali nastali tokom uvodne projektne konferencije i projektnih radionica.

Drugi relevantni izvori koji su korišćeni u procesu definisanja okvira za usaglašavanje kurikuluma obuhvataju:

- Pravilnik o dozvoli za rad nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, Službeni glasnik RS, br. 22/2005 (Deo: Vaspitač u dečjem vrtiću);
- Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika za rad nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, Službeni glasnik RS, 51/2008;
- Vodič za uvođenje u posao vaspitača u predškolskim ustanovama, Beograd, 2006 (dostupno na <http://www.scribd.com/doc/>);
- Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, Službeni glasnik RS, br. 18/10; Pravilnik o opštim osnovama predškolskog programa;

- Uvod u usaglašavanje (tuning) obrazovnih struktura u Evropi – doprinos univerziteta Bolonjskom procesu – brošura koja je publikovana kao rezultat projekta Socrates–Tempus;

- Zakon o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanja, Službeni glasnik RS, br. 72/09;

- Standardi kompetencija za profesiju nastavnika i njihovog profesionalnog razvoja;

- Materijali koji su rezultirali iz projekta Ministarstva prosvete Republike Srbije Unapređivanje predškolskog vaspitanja i obrazovanja u Srbiji (IMPRES);

- Materijali koji su rezultirali iz projekta ISLANDS, koji je realizovalo udruženje BAZAART;

- Strategija obrazovanja u Srbiji do 2020. godine;

- Preliminarna verzija dokumenta Standardi kompetencija za profesiju vaspitača i njihovog profesionalnog razvoja, na čijem unapređenju i usvajanju je angažovana radna grupa ZUOV-a.

Proces definisanja okvira za usaglašavanje kurikuluma

U razvijanju *Okvira usaglašavanja kurikuluma* učestvovali su stručni timovi 4 visoke škole za obrazovanje vaspitača, a proces je koordinisan od strane tima Metropolitan Univerziteta u Mančesteru. Savetodavnu podršku je pružao tim Visoke škole strukovnih studija iz Baje i tim Zapadnobalkanskog instituta WEBIN.

Stručne timove visokih škola su činili profesori i nastavnici visokih škola i predstavnici studenata. Visoku školu iz Novog Sada predstavlja tim od 11 profesora, 3 asistenta i 3 studenta, dok je tim Visoke škole strukovnih studija za vaspitače iz Kruševca činilo 12 članova (9 nastavnika i 3 studenta). Timovi su od samog početka učestvovali na razvijanju *Okvira usaglašavanja kurikuluma* kroz analizu aktuelnih planova i programa koji se realizuju u visokim školama – učesnicima projekta; prikupljanju, analizi i pripremi materijala za štampanje publikacije *Usporedna analiza studijskih programa za obrazovanje vaspitača na visokim školama strukovnih studija u Vršcu, Novom Sadu, Kruševcu i Sremskoj Mitrovici* i pripremi neophodnog materijala za radionice koje su održane u okviru projekta, a čiji rezultati su predstavljeni u ovom dokumentu. Isto tako, u jednogodišnji proces definisanja okvira harmonizacije: komparativnu analizu aktuelnih kurikuluma, proces razmatranja i usaglašavanja elemenata kurikuluma, istraživanja zasnovana na analizi relevantnih dokumenata i literature, analizu i definisanje poželjnih predmetno-specifičnih i generičkih kompetencija, bilo je uključeno ukupno 14 nastavnika i 6 studenata iz Visoke škole strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov“ iz Vršca, kao i 7 nastavnika i 4 studenta iz Visoke škole strukovnih studija za vaspitače i poslovne informatičare „Sirmijum“ iz Sremske Mitrovice. Sva četiri tima usko su saradivala sa svojim nastavnim većima i studentskim parlamentima, detaljno ih i redovno upoznajući sa realizovanim koracima i prezentujući im aktivnosti i postignuća nastala u okviru samog projekta. Sastav timova dat je u prilogu.

Proces izrade Okvira obuhvatio je nekoliko koraka:

- a) poređenje aktuelnih nastavnih planova i programa koji se realizuju na visokim školama koje učestvuju u projektu;**
- b) razumevanje potreba sveta rada i perspektive studenata;**
- c) radionice definisanja elemenata Okvira;**
- d) izrada zvaničnog projektnog dokumenta Okvir za usaglašavanje kurikuluma studijskih programa za obrazovanje vaspitača na visokim školama strukovnih studija u Srbiji.**

Poređenje aktuelnih nastavnih planova i programa koji se realizuju na visokim školama, kao prvi korak, izvršeno je na osnovu uporedne analize programa, radi utvrđivanja sličnosti i razlika koje između programa trenutno postoje. Ova aktivnost je započeta sastankom tima za uporednu analizu 25. marta 2014. god. u Novom Sadu na Visokoj školi strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, na kojem su definisani predmet i metodologija uporedne analize, podela zaduženja između timova, kao i vremenski rokovi. Zatim je tokom aprila sprovedena uporedna analiza koja se zasnivala na analizi materijala koji su korišćeni u postupku akreditacije tih studijskih programa kod nadležnog republičkog akreditacionog tela. Analiza je posmatrala kvantitativne i kvalitativne elemente kurikuluma. Kvantitativni elementi se odnose na osnovne, strukturne elemente nastavnih planova i programa za obrazovanje vaspitača, dok se kvalitativni elementi odnose na kompetencije koje studenti stižu na studijskom programu. U okviru prve grupe podataka, za svaku visoku školu izvučeni su podaci koji se odnose na sledeće:

Trajanje i vrsta studija
Svrha i cilj studijskog programa
Sadržaj prijemnog ispita
Očekivani opšti i specifični ishodi
Odnos između obaveznih i izbornih predmeta
Broj predmeta po godinama studija i broju ESP bodova
Zastupljenost predmeta prema unapred definisanim oblastima (akademska-opšteobrazovna, teorijsko-metodološka, stručna i stručno-aplikativna predmeta)
Udeo stručne prakse (trajanje i broj ESPB po godinama i semestrima)
Kako je organizovan završni rad i koliko bodova nosi

Svaka visoka škola doprinela je prikupljanju podataka koji su zatim za zajednički analizirani. Usledilo je međusobno poređenje, prema navedenim elementima, na osnovu kojeg se došlo do sličnosti i razlika među školama i ustanovljeni su elementi koje je moguće uskladiti.

Drugi nivo analize odnosio se na kompetencije. S obzirom na to da ne postoji opšteprihvaćeni referentni okvir na osnovu kog bi se sprovedla komparativna analiza, prvi korak odnosio se na pokušaj da se kreira polazni okvir kompetencija koje su u savremenom kontekstu poželjne kod vaspitača dece predškolskog uzrasta. Na osnovu tog okvira je urađena komparativna analiza. Radna verzija izveštaja sa nalazima prezentovana je 24. aprila 2014. god. u Novom Sadu na koordinativnom sastanku. Na ovom sastanku su dogovoreni i elementi i dinamika procesa definisanja okvira usklađivanja. Završna verzija izveštaja o sprovedenoj analizi objavljena je u maju 2014. god. u publikaciji „Uporedna analiza studijskih programa za obrazovanje vaspitača“ u izdanju Visoke škole strukovnih studija za obrazovanje vaspitača u Novom Sadu.

Drugi korak se odnosio na **razumevanje potreba sveta rada i perspektive studenata**. Ova analiza je sprovedena tokom uvodne projektno-konferencije pod nazivom „Usklađivanje studijskih programa za obrazovanje vaspitača u Srbiji: stanje i perspektive“, koja je održana 12. i 13. maja 2014. god. u Vršcu i čiji je osnovni cilj bio da visoke škole steknu uvid u potrebe i komentare sveta rada i perspektivu studenata. Pored predstavnika svih domaćih i stranih partnera u projektu, na konferenciji je učestvovalo preko 50 predstavnika različitih aktera.¹

¹ Predstavnici Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, član Veća opštinske uprave u Vršcu zadužen za obrazovanje, predstavnica Nacionalne TEMPUS kancelarije, predsednica Udruženja vaspitača Vojvodine, predstavnici lokalne Nacionalne službe za zapošljavanje, predstavnici predškolskih ustanova (vaspitači i direktori vrtića) iz Rume, Kruševca, Sremske Mitrovice, Novog Sada i Vršca, predstavnici Udruženja roditelja i Udruženja za podršku osobama sa autizmom Grada Novog Sada.

Konferencija se sastojala od uvodnog plenarnog dela na kojem su predavači i govornici iz različitih institucija i organizacija (lokalna samouprava, Pokrajinsko izvršno veće, udruženje roditelja, predškolske ustanove i sl.) održali uvodne reči i preneli ključne poruke kada je reč o unapređivanju studijskih programa i kompetencija vaspitača. U ovom delu su izlagali i studenti, viđene su prezentacije dobrih praksi sa stranih partnerskih institucija i predstavljeni su nalazi uporedne analize studijskih programa. U diskusiji su otvorena brojna pitanja iz domena perspektive studenata, tržišta rada, struke i roditelja, a koja su se odnosila na prijemni ispit, praksu, završni ispit, mobilnost studenata, rad vaspitača u kontekstu inkluzije, te potrebu za uvođenjem novih kompetencija (IT, engleski jezik, prilagodljivost sve intenzivnijim promenama, istraživanje prakse, permanentno stručno usavršavanje) i sl.

Nakon uvodnog dela održano je 5 paralelnih radionica po metodu „Otvoreni prostor“, koji podrazumeva simultano održavanje više radionica u kojima se učesnici angažuju prema sopstvenom izboru i imaju slobodu da promene radionicu kada god to poželeva i bez ičije saglasnosti. Teme paralelnih radionica su bile sledeće:

Radionica 1	<i>Organizacijska kompetentnost vaspitača u procesu celozivotnog ucenja – izazovi inkluzije</i>
Radionica 2	<i>Šta su potrebe i očekivanja roditelja od predškolskog obrazovanja i vaspitanja; Kreativnost u procesu predškolskog vaspitanja i obrazovanja; Vrtić kao otvoreni sistem</i>
Radionica 3	<i>Vaspitač i IKT; Profesija vaspitača u promenljivoj svetu</i>
Radionica 4	<i>Studenti o studijama i mobilnosti; Koliko su svršeni studenti osposobljeni da počnu da se bave pozivom vaspitača</i>
Radionica 5	<i>Stanje i perspektive u zapošljavanju strukovnih vaspitača</i>

Rezultati rada paralelnih radionica predstavljani su u plenarnom završnom delu prvog dana. Posebno su bili zapaženi studentski predstavnici sve 4 visoke škole, koji su skup upoznali sa svojim viđenjem usaglašavanja nastavnih planova i programa, naglasivši segmente koji su za njih od najvećeg značaja. Drugi dan je bio otvoren samo za predstavnike institucija koje učestvuju u TEACH projektu. Svi sadržaji i zaključci konferencije dostupni su na zvaničnom sajtu projekta.

Uvidi stečeni kroz prezentacije, radionice i diskusije na konferenciji, prezentovani su na potonjim aktivnostima i radionicama usaglašavanja.

Treći korak su bile **radionice na kojima**

je definisan okvir usklađivanja. Održane su ukupno 4 radionice i to u Kruševcu (jun 2014), Sremskoj Mitrovici (septembar 2014), Mančesteru (novembar 2014) i Novom Sadu (januar 2015). Svrha ovih radionica je bila da se škole dogovore o elementima kurikuluma i njihovim opsezima vrednosti, unutar kojih će svaka škola izvršiti usaglašavanje kurikuluma.

Prva radionica organizovana je od 16. do 18. juna 2014. god. u Kruševcu u prostoru Visoke škole strukovnih studija za obrazovanje vaspitača. Teme ove radionice bile su potrebe za interesovanih strana, kao i segmenti koji čine svaki nastavni plan i program, a odnose se na naziv programa, svrhu i cilj studijskog programa, prijemni ispit, praksu (struktura i obim) i završni rad (oblik, struktura i obim). Pored toga, razgovaralo se i o zahtevima i standardima akreditacije, o nastavnom kadru zaposlenom na visokim školama i njihovom kvalitetu i potencijalu, te mogućnostima usaglašavanja kurikuluma, kao i o potrebama upoznavanja nastavnika sa opšteprihvatljivim načinom formulacije kompetencija, odnosno ishoda učenja.

Druga radionica održana je od 15. do 17. septembra 2014. god. u Sremskoj Mitrovici u prostoru Visoke škole strukovnih studija za vaspitače i poslovne informatičare – Sirmijum iz Sremske Mitrovice. Tokom trodnevne radionice kroz diskusije se došlo do konsenzusa oko više elemenata kurikuluma. S jedne strane, učesnici su usaglasili stanovišta u odnosu na segmente koji čine nastavni plan i program za obrazovanje vaspitača, a odnose se na naziv programa, svrhu i cilj studijskog programa, prijemni ispit, praksu (struktura i obim) i završni rad (oblik, struktura i obim). S druge strane, visoke škole su došle do konsenzusa koji se odnosi na odnos između obaveznih i izbornih predmeta, izražen kroz ESP bodove, kao i ujednačenu zastupljenost obaveznih predmeta iz određenih za nastavni plan i program relevantnih oblasti (pedagoško-psihološka, metodička, jezik i književnost, medicinsko-zdravstvena, sociološko-filozofska, IKT, umetnička, praksa). Pored toga, vođena je konstruktivna diskusija o drugom značajnom segmentu harmonizacije, koji je u tesnoj vezi sa ujednačenom zastupljenošću obaveznih predmeta, a odnosi se na prepoznavanje poželjnih kompetencija koje kroz kurikulum treba formirati, odnosno koje studenti treba da steknu tokom studija. Na ovoj radionici dogovorene su i radne grupe koje su bile angažovane na identifikaciji željenih kompetencija vezanih za relevante grupe predmeta zastupljene u kurikulumima.

Treća radionica organizovana je od 10. do 14. novembra 2014. god. u Kruu i Mančesteru u Velikoj Britaniji. Domaćin i organizator bio je Metropolitan Univerzitet a većina aktivnosti se odvijala u univerzitetskom kampusu u Kruu. Tokom ove radionice predstavnici visokih škola iz Srbije predstavili su svoj rad na osmišljavanju liste poželjnih kompetencija koje se odnose na pojedinačne predmete, odnosno grupe predmeta (subject-specific competencies). Na radionici je usvojena i lista ovih kompetencija. Dogovoreno je da sledeći korak bude izrada liste generičkih kompetencija koje treba da prožimaju usklađene kurikulume.

Četvrta radionica održana je od 15. do 17. januara 2015. god. u Novom Sadu. Domaćin i organizator bila je Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača iz Novog Sada. Ovo je bila završna radionica na kojoj su predstavnici visokih škola usvojili konačni okvir harmonizacije kurikuluma. Tokom trodnevnog sastanka kroz prezentaciju rezultata dotadašnjih aktivnosti i diskusije došlo se do konačnih zaključaka i konsenzusa oko svih relevantnih elemenata kurikuluma. Pored toga, kroz analizu, sistematizaciju, generalizaciju i apstrahovanje kompetencija specifičnih za pojedinačne predmete koncipirana je lista poželjnih generičkih kompetencija koja je na po-

slednjem danu sastanka usvojena.

Kada govorimo o ovom segmentu rada na projektu, značajno je napomenuti da su predstavnici studenata bili uključeni u sve gorenavedene aktivnosti koje su realizovane sa ciljem kreiranja **Okvira usaglašavanja kurikuluma**, te da su njihova stanovišta i potrebe uzete u obzir. Proces usaglašavanja kurikuluma facilitirao je Metropolitan Univerzitet iz Mančestera, odnosno tim koji čine dr Geraldine Li-Trivik, dr Dženifer Fišer i dr Džulija Benet. Njihova uloga bila je izuzetno značajna, s obzirom na to da su doprinele razvoju dinamike rada grupe, usmeravale učesnike, prenosile svoja iskustva i praksu sa svog univerziteta, davale sugestije i pružile stručnu ekspertizu kada se radi o identifikaciji i formulaciji kompetencija, odnosno ishoda učenja. Svi materijali, sadržaji, zaključci i zapisnici sa radionica dostupni su na zvaničnom sajtu projekta teach.edu.rs.

Elementi okvira za usaglašavanje kurikuluma

Okvir za usaglašavanje kurikuluma predstavlja rezultat zajedničkog rada predstavnika svih uključenih visokih škola, njihovih profesora i studenata, kao i partnerskih institucija na projektu.

S jedne strane, visoke škole uključene u projekat TEACH usaglasile su se u odnosu na segmente koji čine svaki nastavni plan i program, a odnose se na naziv programa, svrhu i cilj studijskog programa, prijemni ispit, praksu (struktura i obim) i završni rad (oblik, struktura i obim). S druge strane, visoke škole su došle do konsenzusa koji se tiče odnosa između obaveznih i izbornih predmeta, izražen kroz ESP bodove, kao i ujednačene zastupljenosti obaveznih predmeta iz određenih za nastavni plan i program relevantnih oblasti (pedagoško-psihološka, metodička, jezik i književnost, medicinsko-zdravstvena, sociološko-filozofska, IKT, umetnička, pedagoška praksa...). Na kraju procesa usaglašavanja, obavezni predmeti, odnosno kompetencije koje studenti kroz njih stiču, treba da se poklapaju najmanje 75%. Dakle, značajan segment usaglašavanja, koji je u tesnoj vezi sa ujednačenom zastupljenošću obaveznih predmeta, odnosi se na prepoznavanje poželjnih kompetencija koje kroz kurikulum treba formirati, odnosno koje studenti treba da steknu tokom studija. U ovom smislu usvojena je liste poželjnih generičkih kompetencija od strane svih visokih škola uključenih u projekat.

Elementi okvira za usaglašavanje kurikuluma

Strukturni i kvantitativni elementi kurikuluma

Okvir usaglašavanja prikazan je u matrici koja sledi i prema njemu će se vršiti usaglašavanje studijskih programa za obrazovanje vaspitača na 4 visoke škole. Usvajanjem okvira za usaglašavanje završena je prva faza u procesu usaglašavanja i omogućen je početak druge faze: izrada individualnih planova škola, sprovođenje planiranih izmena i postupak akreditacije.

Element	Okvir usaglašavanja
Naziv stručnog profila	Strukovni vaspitač
Naziv studijskog programa	Vaspitač dece predškolskog uzrasta (naziv studijskog programa treba da bude ujednačen, a ukoliko neka od škola ima određene specifičnosti, ona se može navesti pored naziva, u zagradi)
Svrha studijskog programa	Obrazovanje studenata za profesiju vaspitača
Cilj studijskog programa	Osposobljavanje studenata za rad sa decom predškolskog uzrasta kroz formiranje opšteg i stručnog znanja i relevantnih kompetencija
Prijemni ispit	Sastoji se iz 2 testa znanja i provere sposobnosti: - test iz maternjeg jezika i test opšte kulture i informisanosti u okviru kog se nalaze pitanja koja se odnose na poznavanje pravila lepog ponašanja (bonton) - provera govornih, muzičkih, fizičkih sposobnosti; bez obzira na mogućnost da se ukine, prijemni ispit treba obavezno da postoji u vidu provera sposobnosti
Broj bodova za obavezne predmete	130–150 ESPB
Broj bodova za izborne predmete	30–50 ESPB (uključujući i završni rad)
Udeo pedagoške prakse	Minimalni broj dana pedagoške prakse treba da iznosi 30
Završni rad	Obavezan (prepoznaju se različite forme završnog rada: diplomski rad na određenu temu koji se brani pred stručnom komisijom, završni rad realizovan kroz praksu, akciono ili empirijsko istraživanje manjeg obima čiji rezultati su predstavljeni u pismenom obliku, dramska forma i sl.)
Dodatka diplomi na engleskom	Da
Jedinica usaglašavanja na kvalitativnom nivou	Kompetencije: 75% usklađenosti odnosi se na kompetencije koje prožimaju kurikulum; usaglašavanje obuhvata i izborne i obavezne predmete

Lista očekivanih generičkih kompetencija

Oblast	Kompetencije
1. Organizacija učenja i poučavanja	<ul style="list-style-type: none">• kreira i organizuje podsticajno socijalno i fizičko okruženje za igru i učenje• posmatra, sistematski prati, dokumentuje i evaluira dečije ponašanje, razvoj i učenje (aktivnost, proces, produkt)• koristi savremene saradničke i interaktivne metode i tehnike u učenju i poučavanju sa ciljem razvijanja dečijeg znanja i veština• razvija program i aktivnosti koje stimulišu i podržavaju razvoj govora, pismenosti, matematičkih pojmova, upoznavanja i razumevanja sveta koji ga okružuje, razvoj motoričkih sposobnosti, stvaralaštva i kreativnosti• vrši izbor i prilagođava metode rada ciljevima i sadržajima učenja u okviru aktivnosti orijentisanih ka deci• organizuje bezbedno fizičko okruženje za decu i odrasle• upoznat je sa zakonskim okvirom vezanim za pripreme predškolske programe i sposoban je da to primeni u praksi• svestan je značaja kontekstualnih uslova, razume i uspostavlja odnose između socio-kulturnih i ekonomskih karakteristika okruženja i učenja• razume načine na koji su učenje u ranom uzrastu, kao i obrazovanje uopšte, organizovani i strukturirani u u Srbiji
2. Timski rad	<ul style="list-style-type: none">• poznaje karakteristike grupnog i timskog rada, kao i odlike i efekte različitih stilova rukovođenja i radi u timovima na nivou predškolske ustanove• poznaje i primenjuje strategije ostvarivanja partnerstava sa ključnim zainteresovanim stranama (decom, porodicama, okruženjem i školom)• prepoznaje značaj profesionalne interdisciplinarne saradnje i profesionalnih uloga• zna da prepozna i iznese svoju ulogu u predškolskom vaspitno-obrazovnom timu, u saradnji sa drugim kolegama, kao i sa porodicom

Oblast	Kompetencije
<p>3. Planiranje, praćenje i dokumentovanje vaspitno-obrazovnih aktivnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • planira i implementuje vaspitno-obrazovne programe u vaspitnim grupama • prati i dokumentuje razvoj pojedinog deteta i grupe dece, samostalno i u timovima sa drugim kolegama • poseduje znanje i veštine usmerene ka stimulisanju vaspitno-obrazovnih programa koji poboljšavaju dečiji kognitivni, emotivni, socijalni i fizički razvoj i učenje • koristi različite strategije za planiranje i realizaciju predškolskih programa • integriše znanje, veštine i sposobnosti u posebnim vaspitno-obrazovnim oblastima i razume ih u kontekstu holističkog, sveobuhvatnog dečijeg razvoja • stvara uslove koji integrišu sve komunikativne aktivnosti (jezik, govorni i pisani) • vodi pedagošku dokumentaciju i ume da je koristi u radu
<p>4. Organizacione veštine i pedagoško vođenje grupe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • primenjuje znanje o učenju u grupi sa ciljem podrške socijalne interakcije, asimetričnog i recipročnog učenja • poštuje grupno učenje, dok istovremeno prepoznaje individualne potrebe sve dece unutar grupe • formuliše jasna pravila sa ciljem stvaranja i održavanja odgovarajućeg i prihvatljivog ponašanja u grupi • identifikuje pokazatelje i uzroke neprilagođenog ponašanja u grupi i primenjuje strategije za suočavanje sa neprimerenim ponašanjem • podstiče i podržava razvijanje vršnjačke zajednice i dečijih prijateljstava • uvažava potrebe i doprinose roditelja/staratelja vaspitanju i obrazovanju njihove dece • prepoznaje i vrednuje jedinstvene karakteristike predškolskih ustanova

Oblast	Kompetencije
<p>5. Znanje vezano za razvojne i druge osobine i potrebe sve dece</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osmišljava, razvija i vodi grupne i druge aktivnosti koje uvažavaju dečije razvojne i druge potrebe • identifikuje i razume razvojne karakteristike dece predškolskog uzrasta • prepoznaje različitosti u svim oblastima razvoja dece (emotivne, intelektualne, socijalne, fizičke) • prepoznaje specifičnosti mogućih problema u dečijem ponašanju i razvoju • podstiče dečiji socijalni i emotivni razvoj, uključujući saradnju, socijalne veštine i prosocijalno ponašanje • poseduje znanje i primenjuje metode za praćenje i podsticanje kognitivnog razvoja • artikuliše i ohrabruje načine na koje deca predškolskog uzrasta uče i razvijaju se kroz igru • podstiče razvoj dečije ličnosti • koristi dobru praksu kako bi u grupu uključio decu sa posebnim potrebama – identifikuje decu koja imaju potrebu za dodatnom podrškom u vaspitanju i obrazovanju i razvija strategije za podršku njihovom razvoju i participaciji u grupi
<p>6. Poznavanje sistema predškolskog vaspitanja i obrazovanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poseduje znanje o resursima zajednice i sposoban je da ih koristi kako bi podržao dečije vaspitanje i obrazovanje • razume i u kontekstu primenjuje zakone i odredbe vezane za predškolsko vaspitanje i obrazovanje • prepoznaje i primenjuje etički kodeks vezan za profesiju vaspitača • saraduje sa regionalnim institucijama i drugim profesionalcima relevantnim za predškolsko vaspitanje i obrazovanje
<p>7. Korišćenje informacione i komunikacione tehnologije u obrazovanju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • koristi IKT i digitalne medije kao izvor informacija za planiranje programa i njihovu implementaciju • kompetentno predstavlja profesionalna dostignuća koristeći IKT • deli znanje i veštine sa kolegama korišćenjem IKT-a • upoznat je sa etičkim i zakonskim obavezama, kao i ličnom odgovornošću u komunikaciji, kao i sa korišćenjem digitalnih sredstava i sadržaja; razume ih i kritički ih promišlja • svestan je potrebe korišćenja IKT-a na održiv, inovativan i učinkovit način, kako u vaspitanju i obrazovanju tako i u društvu uopšte • koristi internet i društvene medije prikladne učenju u predškolskim ustanovama

Oblast	Kompetencije
<p>8. Planiranje sopstvenog profesionalnog razvoja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razume važnost kontinuiranog profesionalnog razvoja, odnosno celoživotnog učenja i ume da planira profesionalni razvoj • vlada veštinom samomotivacije i preuzima inicijativu sa ciljem kontinuiranog profesionalnog razvoja • podržava uloge stvaraoaca, evaluatora i praktičara u okviru profesije • donosi kritičke i nezavisne sudove vezane za samog sebe i profesiju predškolskog vaspitača • otvoren je za prijem novog znanja, konstantno se osvrćući na sopstvenu praksu, inovirajući je i poboljšavajući je
<p>9. Specifične kompetencije, znanja i veštine – likovno, muzika, govor, drama, fizičke i zdravstvene kompetencije</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razume upotrebu likovne, muzičke i dramske umetnosti, govora i teksta u vaspitnoj grupi, kako bi odgovorio na potrebe dečijeg razvoja • koristi veštine i znanja u okviru posebnih vaspitno-obrazovnih oblasti kako bi unapređivao iskustvo učenja kod dece • prepoznaje doprinos fizičkog vaspitanja u razvoju dece, zdravlja i opšteg blagostanja, kao i načina na koji se integrišu fizičke aktivnosti u predškolskom kontekstu • prepoznaje i razume uticaj društveno-kulturnih faktora koji se odnose na zdravlje i blagostanje dece • koristi standardni srpski jezik i/ili druge jezike efikasno u vaspitnoj grupi • poseduje znanje o: zdravstvenim i bezbednosnim pravilima, odredbama i načinu na koji se oni odnose na učenje u ranom uzrastu • sposoban je da pruži prvu pomoć u vaspitnoj grupi
<p>10. Socijalna inkluzija i različitost</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razume i može da objasni značaj jednakih prilika u okviru predškolskog vaspitanja i obrazovanja • osetljiv je i pokazuje poštovanje prema različitostima u strukturama porodica, kulturnom poreklu, narodnostima, verovanjima i načinima života • osmišljava i integriše, u okviru vaspitne grupe, pedagoške i metodičke procedure za grupe dece koja potiču iz različitih okruženja • deluje preventivno kada se radi o nasilju i zanemarivanju, poznaje i primenjuje procedure profesionalnog ponašanja i ophođenja u situacijama pretpostavljenog nasilja i zanemarivanja • stvara okruženje koje je podsticajno za decu i koje poštuje različitost • poštuje i angažuje se oko principa diverziteta i multikulturalizma u vaspitanju i obrazovanju • poštuje i razume pojedinačna društveno-kulturna okruženja dece i roditelja/staratelja

Oblast

11. Transferabilne i transverzne veštine

Kompetencije

- razume, analizira i integriše akademsku literaturu
- komunicira u različitim okruženjima na visokom nivou u vezi sa pisanim radovima i dokumentacijom, verbalnim prezentacijama i u onlajn kontekstu
- kritički razmišlja o rezultatima prakse i istraživanja u okviru polja studija vezanih za predškolsko vaspitanje i obrazovanje dece
- poseduje visok nivo veština rada u grupi, ali je i sposoban da radi nezavisno na projektima
- planira profesionalno i karijerno angažovanje i napredovanje u okviru polja svog zaposlenja
- sposoban je da koristi IKT, internet i društvene medije u profesionalnom, istraživačkom i kontekstu vezanom za ažuriranje znanja
- razume principe jednakosti, diverziteta i inkluzije u širom društvenom i profesionalnom kontekstu
- poseduje samopouzdanje prilikom sopstvene prezentacije u profesionalnom smislu i na način prikladan situaciji

Predstojeći koraci u procesu usaglašavanja kurikuluma

Prateći okvire definisane ovim dokumentom, visoke strukovne škole za obrazovanje vaspitača treba do kraja marta 2015. god. da pripreme individualne školske planove usaglašavanja kurikuluma i inoviranja silabusa, a tokom aprila da te planove pošalju ključnim prosvetnim instancama na konsultacije kako bi obezbedili najširu stručnu i institucionalnu podršku.

Nakon procesa konsultacija i dobijanja mišljenja i komentara najvažnijih prosvetnih instanci, finalne verzije školskih planova sa preciznim rokovima za sprovođenje usaglašavanja biće upućeni većima visokih škola na usvajanje. Nakon usvajanja školskih planova, škole su dužne da do juna 2015. god. sprovedu 20% plana usaglašavanja, a tokom poslednjeg kvartala iste godine i da podnesu dokumentacije za akreditaciju studijskih programa Komisiji za akreditaciju i proveru kvaliteta.

Praćenje i evaluacija sprovođenja individualnih planova usaglašavanja kurikuluma i inoviranja silabusa biće organizovani na 3 nivoa:

a) na nivou visoke škole

b) na nivou projekta (praćenje od strane Upravnog odbora i Komiteta za osiguranje kvaliteta)

c) na međuškolskom nivou u formi kritičkog osvrta (tzv. peer review metod)

Važno je napomenuti da će na podizanje kvaliteta nastave, osim unapređivanja kurikuluma svakako uticati i osnaživanje kompetencija nastavnog osoblja kroz obuke, seminare i radionice za sticanje mekih veština, kao i savremenih metodičkih znanja i veština koje podrazumevaju interaktivne metode rada. Pri tome, visoke škole iz Vršca, Kruševca, Sremske Mitrovice i Novog Sada će pre akreditacije biti opremljene značajnom količinom najsavremenije tehničke i kompjuterske opreme, softvera, didaktičkih materijala i literature, što će svakako doprineti unapređenju kvaliteta nastavnog rada i boljim uslovima studiranja na ovim školama.

Projekat *Harmonizacija kurikuluma za obrazovanje vaspitača u Srbiji* (skraćeni naziv TEACH) treba da omogući harmonizaciju studijskih programa za obrazovanje vaspitača na 4 visoke škole strukovnih studija u Srbiji. Projekat je započeo u decembru 2013. i trajeće do novembra 2016. godine.

Specifični ciljevi projekta su: (a) harmonizovati kurikulume kroz identifikaciju optimalnog modela i razviti planove za harmonizaciju kurikuluma; (b) implementirati harmonizovane kurikulume kroz proces akreditacije i upisati prve generacije studenata (na harmonizovane studijske programe); (c) unaprediti

transverzalne veštine nastavnog kadra kroz obuku trenera (ToT) i lokalne trening sesije za nastavno osoblje na institucijama; (d) unaprediti nastavnu metodiku i preduzetničke kompetencije nastavnog kadra kroz identifikovanje ishoda učenja i metoda.

Projekat ima 8 radnih paketa i to:

1. Usaglašavanje kurikuluma;

2. Unapređenje nastavne metodike i preduzetničkih kompetencija;

3. Unapređenje transversalnih veština nastavnika;

4. Akreditacija i upis studenata;

5. Diseminacija projektnih rezultata;

6. Održivost;

7. Osiguranje kvaliteta i monitoring;

8. Menadžment.

U Projektu učestvuju 4 visoke škole strukovnih studija za obrazovanje vaspitača u Srbiji (u Vršcu, Novom Sadu, Kruševcu i Sremskoj Mitrovici), Univerzitet u Mariboru (SL), Metropolitan Univerzitet iz Mančestera (UK) i Visoka škola strukovnih studija u Baji (HU), kao i Zapadnobalkanski institut WEBIN iz Beograda. Institucija – koordinator projekta je Visoka strukovna škola za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov“ u Vršcu.

Sastav timova

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov” Vršac

Jelena Prtljaga	direktor, profesor strukovnih studija
Grozdanka Gojkov	profesor strukovnih studija
Ljubivoje Stojanović	profesor strukovnih studija
Aleksandar Stojanović	profesor strukovnih studija
Aleksandra Gojkov Rajić	profesor strukovnih studija
Tanja Nedimović	profesor strukovnih studija
Nataša Sturza Milić	profesor strukovnih studija
Euđen Činč	profesor strukovnih studija
Aleksandra Mandić	profesor strukovnih studija
Mirča Maran	profesor strukovnih studija
Predrag Prtljaga	predavač
Biljana Vujasin	nastavnik praktične nastave
Ivana Đorđev	predavač
Radmila Palinkašević	saradnik u nastavi
Tanja Sadiki	student
Stefan Filipović	student
Ljubiša Jovanović	student
Jelena Smiljanić	student
Alisa Agušević	student
Marko Dragoljubović	student

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača u Novom Sadu

<u>Jovanka Ulić</u>	direktor/profesor
<u>Anđelka Bulatović</u>	profesor
<u>Bojan Milošević</u>	profesor
<u>Otilia Velišek Braško</u>	asistent
<u>Vesna Colić</u>	profesor
<u>Lada Marinković</u>	profesor
<u>Jovan Ljuštanović</u>	profesor
<u>Mirjana Matović</u>	asistent
<u>Milena Zorić</u>	predavač
<u>Ivana Ignjatov Popović</u>	profesor
<u>Stevan Divjaković</u>	profesor
<u>Svetlana Lazić</u>	profesor
<u>Iboya Gera</u>	koordinator za kvalitet i razvojne projekte škole/predavač
<u>Nikola Vetnić</u>	asistent
<u>Sara Spasić</u>	student
<u>Biljana Karovski</u>	student
<u>Olivera Raletić</u>	student

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače u Kruševcu

<u>Slavica Pavličević</u>	predavač
<u>Zorica Duković</u>	profesor
<u>Katarina Tomić</u>	profesor
<u>Ružica Milosavljević</u>	profesor
<u>Ana Marković</u>	profesor
<u>Milentije Đorđević</u>	profesor
<u>Ivan Tomić</u>	predavač
<u>Aleksandar Vasić</u>	profesor
<u>Nemanja Panić</u>	profesor
<u>Jelena Živanović</u>	student
<u>Milena Milenković</u>	student
<u>Katarina Popović</u>	student

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače i poslovne informatičare – Sirmijum, Sremska Mitrovica

Slađana Milenković	profesor strukovnih studija
Darko Dražić	nastavnik
Gordana Mijailović	profesor strukovnih studija
Maja Cvijetić	profesor strukovnih studija
Dejan Savičević	profesor strukovnih studija
Branimir Dragojević	profesor strukovnih studija
Isidora Korać	profesor strukovnih studija
Marko Vukičević	student
Branislava Matić	student
Helena Topić	student
Dragana Miļjuš	student

Mančester Metropolitan Univerzitet

Geraldine Lee-Treweek	Principal lecturer
Jennifer Fisher	Senior lecturer
Julia Bennet	Senior lecturer

Visoka škola strukovnih studija u Baji

Adelheid Manz	Professor
Mária Kanizsai	Professor
Edit Sztanáné Babits	Professor

Zapadnobalkanski institut WEBIN

Marko Stojanović	Direktor za razvoj
Jelena Nastić-Stojanović	Izvršna direktorka

TEACH

Harmonization of Preschool Teacher
Education Curricula in Serbia